

Ekologia informacji a zasoby informacyjne w bibliotekach i cyberprzestrzeni

pod redakcją
Katarzyny Materskiej
i Beaty Taraszkiewicz

Biblioteka Uczelniana Akademii Pomorskiej
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich - Zarząd Oddziału

Słupsk 2017

PATRONAT HONOROWY:

MIECZYŚLAW STRUK
MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Zdzisław Kołodziejcki
Starosta
Powiatu Słupskiego

Robert Biedroń
Prezydent
Miasta Słupska

RECENZENT:
dr hab. Marek Nahotko

PROJEKT OKŁADKI I RYSUNKI:
Jarosław Milewski

ISBN 978-83-88783-24-1

***

**Wydawnictwo upamiętniające 100-rocznicę powstania
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich**

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

CYBERSTALKING JAKO FORMA PRZEMOCY Z WYKORZYSTANIEM TECHNOLOGII INFORMACYJNO- KOMUNIKACYJNYCH

Rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) sprzyja wielu pozytywnym zmianom we współczesnym społeczeństwie. Rozszerza możliwości eksplorowania świata poprzez na przykład wirtualne zwiedzanie, umożliwia pracę online w korporacjach międzynarodowych czy edukację w domu dzięki platformom e-learningowym i darmowym portalom edukacyjnym w Sieci. Obecnie mamy do czynienia z nowym wymiarem mediów, które włączają użytkownika we współtworzenie swojej zawartości. Dotychczasowy pionowy, autorytarny i paternalistyczny styl mediów został zastąpiony poziomym, horyzontalnym i otwartym na kreatywność użytkownika. Wpłynęły na to przede wszystkim takie cechy mediów, jak:

- „wykorzystanie społeczności sieciowych;
- umożliwianie użytkownikowi komentowania, tworzenia, zmiany, współtworzenia i dzielenia zawartości;
- wprowadzanie zawartości tworzonej przez użytkowników do sfery „zawartości profesjonalnej”;
- dostosowywanie zawartości do potrzeb, wiedzy i zainteresowań oraz kompetencji użytkowników” [9, s. 7].

Rozszerzyła się dzięki temu aktywność odbiorców i swoboda ich działania, a wraz z nią zaczęły niestety ewoluować lub powstawać nowe formy patologii, czemu sprzyjała w dużej mierze anonimowość w Sieci. Największymi zagrożeniami są tutaj:

- publikowanie osobistych danych teadresowych i miejsc pobytu, co może doprowadzić do kradzieży tożsamości czy nachodzenia danej osoby w jej miejscu zamieszkania, pracy czy rozrywki;
- nawiązywanie przypadkowych kontaktów online i zbyt szybkie dążenie do spotkania w świecie realnym bez uprzedniego upewnienia się co do tożsamości rozmówcy albo wręcz przeciwnie – zarzucenie kontaktów realnych na rzecz wirtualnych, co może prowadzić do wyobcowania i zaniku rzeczywistych relacji;
- umieszczanie bądź korzystanie z treści nielegalnych w Sieci, jak na przykład pornografia, portale nawołujące do faszyzmu czy innej dyskryminacji;
- uzależnienie od gier czy innych aktywności w Sieci;

- patologiczny hazard;
- cyberterroryzm;
- cyberprzemoc [Zob. np. 5, s. 93-104; 12, s. 117-167; 23, s. 65-69; 7, s. 87-89; zob. szerzej w: 18; 19; 22].

To ostatnie zjawisko, czyli cyberprzemoc to „wykorzystanie technik informacyjnych i komunikacyjnych do świadomego, wielokrotnego i wrogiego zachowania się osoby lub grupy osób, mającego na celu krzywdzenie innych” [22, s. 8]. Poprzez technologie informacyjne i komunikacyjne rozumie się tutaj na przykład wiadomości e-mail, SMS-y, MMS-y, serwisy komunikacyjne, strony WWW, fora dyskusyjne [22, s. 8] oraz media społecznościowe itp. Cyberprzemoc może występować w jednej z następujących form:

- wojna na obelgi (ang. *flaming*), czyli zwykle publiczna i agresywna (pełna wulgaryzmów) wymiana zdań między uczestnikami na przykład grup dyskusyjnych;
- prześladowanie, szykanowanie (ang. *harrasment*) – regularne przesyłanie agresywnych i/lub ośmieszających wiadomości do ofiary;
- oczernianie (ang. *slandering*) – wysyłanie przez sprawcę informacji mających na celu zniszczenie reputacji ofiary i jej dobrych relacji z innymi;
- kradzież tożsamości, podszywanie się (ang. *impersonation*) – wysyłanie przez sprawcę z konta ofiary obraźliwych komentarzy i/lub informacji (zwykle o osobach publicznych);
- upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie przez sprawcę osobom trzecim prywatnych materiałów ofiary (może mu towarzyszyć szantażowanie);
- *happyslapping* – prowokowanie i/lub atakowanie osoby oraz dokumentowanie jej reakcji za pomocą filmu lub zdjęć, a następnie publikowanie ich w Internecie;
- poniżanie (ang. *denigration*) – upublicznianie poniżających, nieprawdziwych informacji i/lub materiałów;
- wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z grupy online, z listy kontaktów w mediach społecznościowych i/lub niedopuszczanie do nich (blokowanie);
- agresja techniczna (ang. *technical aggression*) – działania skupione przeciwko bezpieczeństwu sprzętu elektronicznego (np. komputera, laptopa), strony WWW ofiary (np. infekowanie wirusami, złośliwym oprogramowaniem, rozsyłaniem dużej liczby e-maili itd.);
- śledzenie (ang. *cyberstalking*) – polegające na inwigilacji ofiary drogą elektroniczną i nękanii jej niechcianymi komunikatami, szykanami, groźbami o charakterze prześladowczym [18, s. 126-129; 17; zob. szerzej w 11].

I właśnie ten ostatni typ cyberprzemocy jest przedmiotem poniższej analizy.

DEFINICJA I FORMY (CYBER)STALKINGU

O cyberstalkingu mówi się w świecie nauki i mediów od około dwóch dekad, zaś zjawisko stalkingu, z którego bezpośrednio się wywodzi, wspomniane było w literaturze przedmiotu nieco wcześniej. J. Reid Meloy na łamach „Forensic Psychiatry” pisał, że stalking jest to stare zachowanie, ale nowy rodzaj zbrodni [15, s. 85]. Stare zachowanie znane już w literaturze (np. „Otellu” Szekspira) czy mediach (np. głośne sprawy prześladowania Madonny czy aktorki Jodie Foster) [2]. Stalking można zdefiniować jako wrogie, złośliwe i powtarzane śledzenie i prześladowanie innej osoby, które zagraża jej bezpieczeństwu lub życiu [15, s. 85].

Etymologia słowa „stalking” związana jest z angielskim „*to stalk*”, które oznacza skradanie się, skrywanie się, śledzenie, tropienie, na przykład zwierzęcia [21, s. 1138]. Pojęcia tego zaczęto używać w odniesieniu do sprawcy prześladowań od roku 1989, kiedy to amerykańskie media donosiły o stalkingu gwiazdy showbiznesu, aktorki Rebeci Scheaffer, która została zamordowana przez psychicznie chorego fana [6, s. 147].

Można powiedzieć, że nowego wymiaru nadały stalkingowi technologie informacyjno-komunikacyjne. Pojawiło się zatem nowe pojęcie, a mianowicie cyberstalking, który określany jest jako uporczywe i nie spowodowane przez ofiarę działanie, obejmujące wielokrotne groźby oraz zachowania nękające ofiarę, pomimo jej cierpienia i próśb o zaprzestanie, przy użyciu narzędzi komunikacji, jak też informacji, w wyniku którego ofiara obawia się o własne bezpieczeństwo. W różnych definicjach cyberstalkingu sygnalizowane są wykorzystywane w nim metody, co wskazuje na to, że może on przybierać formy różnych przestępstw skierowanych zarówno przeciw człowiekowi, jak i jego sprzętowi komputerowemu [7, s. 87]. Pojęcie cyberstalkingu funkcjonuje od około 1994 roku, kiedy to w „ABA Journal” pojawiła się wzmianka dotycząca skarg kobiet na uporczywe i dokuczliwe e-maile oraz fakсы, które mieli im nadsyłać ich obsesyjni wielbiciel [3, s. 17, za 7, s. 87].

Jedną z najpowszechniejszych klasyfikacji, zaproponowaną przez amerykańskiego psychiatrę Michaela A. Zonę, dzieli stalkerów ze względu na motywacje działań i występujące u sprawcy zaburzenia psychiczne. Wyróżniamy tutaj:

1. Typ erotomana/erotomanki (ang. *the erotomaniac/the erotomaniac*) – reprezentujący około 10% rejestrowanych przypadków i charakteryzujący się urojeniami o podtypie seksualnym oraz fałszywym przekonaniem o przeznaczeniu sobie ofiary i sprawcy. W tego typu relacji sprawcami są najczęściej kobiety, których obsesje trwają zwykle najdłużej ze wszystkich czterech rodzajów stalkingu, bo od roku wzwyż, a które bardzo często nie znają osobiście swoich ofiar. Tutaj ryzyko fizycznego ataku ze strony stalkera jest najmniejsze.

2. Typ obsesyjnie zakochany (ang. *the love obsessional*) – określony w 30% zarejestrowanych przypadków i charakteryzujący się patologiczną obsesją sprawcy na punkcie ofiary, którą bardzo często zna osobiście. Tutaj najczęściej stalkerem jest mężczyzna, u którego zdiagnozowano zaburzenie/chorobę psychiczną i jeśli wystąpią u niego urojenia o podtypie seksualnym, to będą one zawsze wtórne w stosunku do pierwotnej choroby psychicznej.
  3. Typ z tendencjami do obsesji (ang. *the simple obsessional*) – występujący w ponad 50% zarejestrowanych przypadków, w których sprawcą jest najczęściej mężczyzna uzależniony od narkotyków lub ich nadużywający i z zaburzeniami osobowości. Stalker jest dobrze znany ofierze i jest lub był z nią w bliskiej relacji (intymnej bądź nie, czyli np. zawodowej). Czas trwania takiej relacji jest najkrótszy, bo trwa zwykle do roku, zaś ryzyko przemocy największe.
  4. Typ „zmyślony” [określenie autorki niniejszego tekstu] w tzw. zespole fałszywej wiktymizacji (ang. *false victimization syndrome*) - określony w około 2% przypadków stalkingu. Potencjalna ofiara twierdzi w tym przypadku, że jest prześladowana przez znaną lub nieznaną sobie osobę, podczas gdy w rzeczywistości tak nie jest. W większości tych przypadków stwierdzono u rzekomej ofiary zaburzenia osobowości, co może także wpływać na jej motywacje odczuwania bycia prześladowaną, które mogą być świadome (stanowiąc formę alibi), podświadome (wynikające z poszukiwania zainteresowania) lub urojone (poczucie bycia prześladowanym) [15, s. 86-87].
- Cyberstalking może przyjmować różne formy i najczęściej będzie to:
- wysyłanie obraźliwych wiadomości e-mail,
  - wyraźne groźby lub obraźliwe komentarze przesyłane za pomocą oprogramowania do wysyłania wiadomości,
  - wyraźne groźby lub obraźliwe komentarze wypisywane na forach/grupach dyskusyjnych,
  - wysłanie fałszywych informacji (np. plotek) o sobie na tablicę ogłoszeń lub czat,
  - podawanie się za kogoś i wysyłanie w jego imieniu wiadomości e-mail do znajomych, rodziny lub współpracowników,
  - zachęcanie innych użytkowników do prześladowania, zagrażania lub zniewagi, np. innych członków czatu czy określonego użytkownika mediów społecznościowych,
  - zamawianie towarów lub usług (często w nadmiernej ilości) w czyimś imieniu i opłacanie ich z jego kont bankowych,
  - próby uszkodzenia czyjś komputera poprzez wysyłanie złośliwego oprogramowania (np. wirusów),
  - próba monitorowania czyichś działań poprzez zainstalowanie oprogramowania śledzącego,

- próba uzyskania dostępu do poufnych informacji przechowywanych na czymś komputerze (np. numery kart kredytowych, wiadomości e-mail itp.) [1; 2],
- poszukiwanie wszelkich informacji o ofierze w Internecie mające na celu znalezienie takich, które mogą wprowadzić ofiarę w zażenowanie, ośmieszyć ją publicznie czy zepsuć jej kontakty zawodowe, rodzinne, towarzyskie,
- kradzież tożsamości nie związana z podszywaniem się pod kogoś, ale z próbą całkowitego przejścia jej cech i właściwości [7, s. 88-89].

OKOLICZNOŚCI I CECHY SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI (CYBER)STALKINGU

Z badań amerykańskich wynika, że przeciętny stalker to najczęściej bezrobotny lub zatrudniony w niepełnym wymiarze mężczyzna w wieku około 40 lat, który jest singlem lub rozwodnikiem z przeszłością kryminalną, kartoteką psychiatryczną i historią związaną z uzależnieniem od narkotyków. Ponadto zarejestrowano, że we wczesnym dzieciństwie osoba taka doświadczyła utraty opiekuna, a w ciągu roku przed prześladowaniem swojej ofiary zwykle utraty pracy bądź partnera. Wydaje się zatem, że podłożem stalkingu, a co za tym idzie być może także jego cyber-formy, są zaburzenia związane z przywiązaniem [15, s. 86]. *„Nieprawidłowości w funkcjonowaniu psychicznym u sprawców wiążą się z określonymi schematami myślenia mającymi usprawiedliwić przekraczanie norm społecznych. Stalkerzy w części przypadków żywią fałszywe i iluzoryczne przeświadczenie, że są ofierze potrzebni czy nawet niezbędni. Swe zachowania wyjaśniają próbą ochrony ofiary przed – co paradoksalne – „szkodliwym” czy „toksycznym” związkiem z kimś innym. Albo też uznają, że ofiara zasłużyła sobie na karę i nauczkę, gdyż odrzuciła tak „wartościową” osobę, jaką jest sprawca. Powyższe tłumaczenie pozwala na bezlitosne i często brutalne traktowanie ofiary, w poczuciu uzasadnionego wymierzenia sprawiedliwości”* [20, s. 142].

Typową ofiarą (cyber)stalkingu jest zwykle młodsza od swojego prześladowcy kobieta, która miała z nim wcześniej relacje intymne. Jeśli zaś prześladowany jest mężczyzną, to zwykle przez mężczyznę, którego wcześniej znał, ale nie był z nim w relacji, bądź nieznanego. Zdecydowanie bardziej narażeni na bycie prześladowanymi są mężczyźni homoseksualni niż heteroseksualni [15, s. 86].

W kontekście rozwijających się ostatnimi laty wirtualnych form stalkingu należałoby wskazać kilka czynników, które mogły wpłynąć na ten fakt. Można te okoliczności powiązać z badaniami agresji elektronicznej. Jacek Pyżalski na przykład wymienia za badaczami tego zjawiska takie cechy wyróżniające agresję elektroniczną, jak: anonimowość, ciągłość oddziaływania, niewidzialną publiczność (ang. *invisible audience*), „efekt kabiny pilota” (ang. *cockpit effect*) oraz łatwość atakowania nieznanymi ofiar. I tak, anonimowy akt agresji w cyberprzestrzeni może powodować tzw. „rozhamowanie” (*disinhibition*) sprawcy, który podejmuje się takich działań,

których w okolicznościach jawności jego tożsamości nigdy by nie popełnił. Ciągłość oddziaływania z kolei dotyczy tego, że ofiara agresji elektronicznej jest dostępna dla sprawcy w przestrzeni wirtualnej w zasadzie bez przerwy i nie ma żadnej przestrzeni czy miejsca, w których mogłaby się ukryć. Rozkwit mediów społecznościowych i częste publikowanie osobistych informacji w Sieci powoduje, że możliwość ukrycia się czy zrezygnowania z bycia widzialnym w Sieci jest obecnie bardzo trudna. Kolejną charakterystyką, o której mówi się w przypadku e-agresji jest występowanie tzw. niewidzialnej publiczności, czyli potencjalnie nieograniczonej liczby osób, które mogą mieć dostęp do na przykład wrzuconego do Sieci zawstydzającego czy obraźliwego dla ofiary materiału [19]. „Efekt kabiny pilota” natomiast to odwołanie się do sytuacji pilota myśliwca, który zabija swoje ofiary i przez to, że nie widzi ich cierpienia, nie pojawia się u niego współczucie i empatia w stosunku do ich sytuacji. Podobna sytuacja występuje, gdy cyberstalker komunikuje się w sposób zapośredniczony i ukrywa się za ekranem monitora komputerowego czy za telefonem komórkowym eksperymentując z alternatywnymi odsłonami swojego mrocznego „ja” [19; por. z 18, s. 138]. I wreszcie ostatni z omawianych tu aspektów agresji elektronicznej stanowi łatwość atakowania nieznanymi ofiar, z którymi sprawca styka się na co dzień w przestrzeni chociażby mediów społecznościowych czy forów internetowych. Ułatwia to atakowanie głównie tych, z którymi agresor nie jest w żaden sposób (czy to online czy offline) powiązany. Ponadto ofiary mniej istotnych ataków, czyli na przykład ostrej wymiany zdań na którymś z forów growych, rzadko będą próbowały zidentyfikować napastnika i pociągnąć go do odpowiedzialności za ich obrażanie. Jak widać, szereg czynników może, ale nie musi determinować zachowania agresywnego w Sieci i niejako wspomagać czy potęgować ich występowanie [19]. Będą wśród nich znajdowały się na pewno działania cyberstalkersów.

SKUTKI BYCIA PRZEŚLADOWANYM I SANKCJE PRAWNE

Emocjonalne konsekwencje prześladowania są dla ofiar poważne i przedłużone w czasie. Przykładowo badania australijskie wskazują, że większość z ofiar miała skutek stalkingu intrygujące wspomnienia i tzw. flashbacki (nawracające objawy zaburzeń percepcji) związane z konkretnymi sytuacjami prześladowania, a także koszmary nocne, zaburzenia apetytu, nastroj depresyjny oraz myśli samobójcze. Ponadto u około 37% ofiar pojawiły się zaburzenia ze spektrum stresu pourazowego. Z kolei w grupie ofiar z Ameryki zarejestrowano wzrost agresywności, skłonności do paranoi, łatwiejszego ulegania przerażeniu i ostrożności w kontaktach interpersonalnych. Wiele z nich szukało pomocy psychologicznej i wykazywało większe zaniepokojenie się o swoje bezpieczeństwo i co z tym związane, nosiło jakiś przedmiot obrony [15, s. 90].

Jak widać skutki prześladowania są poważne, jednak mimo tego, sankcje prawne w tym względzie nadal wydają się co najmniej niewystarczające. W prawie polskim należy wskazać przynajmniej na następujące przepisy, które regulują kwestie związane z niektórymi elementami (cyber)stalkingu.

„Do czasu penalizacji stalkingu ustawą z 25 lutego 2011 roku prawo karne pozostawało przeważnie bezsilne wobec tego zjawiska. Zdarzało się, iż niektóre z czynów stalkera realizowały znamiona czynów zabronionych, umiejscowionych głównie (choć nie tylko) w dwóch rozdziałach kodeksu karnego – XXIII i XXVI. Szczątkowej i mało skutecznej ochrony prawnej udzielał również jeden z przepisów kodeksu wykroczeń. Niektóre zachowania w ramach stalkingu mogły na przykład realizować znamiona typu czynu zabronionego określonego w art. 189 k.k., udzielającego ochrony wolności jako wolności fizycznej – rozumianej jako swoboda ruchów, możliwość swobodnego przenoszenia się z miejsca na miejsce” [14, s. 88]. Ponadto niektóre czyny w ramach stalkingu podlegały karze w ramach następujących przepisów:

- art. 190 k.k., który chroni wolność psychiczną człowieka od spowodowanego działaniami innych uczucia strachu czy zagrożenia przyczyniającego się do odczuwania dyskomfortu psychicznego i obniżenia standardu życia psychicznego. „Dla realizacji znamion niezbędne jest sformułowanie groźby popełnienia przestępstwa, tj. oddziaływanie na psychikę drugiej osoby w taki sposób, by poddać ją woli sprawcy lub wywołać u niej poczucie strachu” [14, s. 89]. Nie wystarczy tutaj jednak sama subiektywna obawa pokrzywdzonego, ale potrzebne jest potwierdzenie obiektywnego obserwatora, że groźba ta została wyrażona na serio, wobec czego obawy ofiary są uzasadnione. Forma kary to: grzywna lub kara ograniczenia bądź pozbawienia wolności do lat 2;
- art. 191, który chroni przed działaniami, które mogą zakłócać swobodę procesu decyzyjnego poprzez na przykład groźby karalne, groźby spowodowania postępowania karnego czy rozgłaszanie wiadomości uwłaczających godności ofiary lub jego najbliższych. Forma kary: pozbawienie wolności do lat 3, a jeśli następuje to w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności – pozbawienie wolności od 3 miesięcy do 5 lat;
- art. 207, który penalizuje znęcanie się fizyczne lub psychiczne (powtarzające się zachowania naruszania nietykalności cielesnej, godności, wyszydzanie, straszenie) w kręgu rodzinnym lub w zakresie stosunku zależności. Forma kary: pozbawienie wolności od 3 miesięcy do 5 lat;
- art. 193 k.k. (forma kary: grzywna, ograniczenie lub pozbawienie wolności do roku) lub art. 279 k.k. (forma kary: pozbawienie wolności od roku do lat 10), gdy działalność stalkera mogła doprowadzić do wdarcia się na przykład do mieszkania ofiary;

- art. 217 k.k., gdy działania stalkera prowadziły na przykład do niepożądanego kontaktu fizycznego (naruszanie nietykalności osobistej). Forma kary: grzywna, kara ograniczenia lub pozbawienia wolności do roku [14, s. 89-90; 8, s. 107-111; 10, s. 35-38].

Penalizacja stalkingu w Polsce zainspirowana była pracami w tym zakresie w Stanach Zjednoczonych i Europie (np. Francja, Niemcy, Włochy, Norwegia, Holandia, Wielka Brytania). W obliczu częstych dyskusji opinii publicznej o zjawisku prześladowania, podjęto w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości badania skali tego zjawiska w Polsce. Oszacowano, iż zjawisko stalkingu mogło dotknąć prawie 3 miliony Polaków, w tym głównie Polek. W rezultacie w Ministerstwie Sprawiedliwości rozpoczęto prace nad penalizacją prześladowania, w wyniku których uchwalono ustawę z dnia 25 lutego 2011 roku, wprowadzającą do kodeksu karnego art. 190a w następującym brzmieniu:

- „§ 1. *Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;*
- § 2. *Tej samej karze podlega ten, kto podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej;*
- § 3. *Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;*
- § 4. *Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego*”. [14, s. 91; por. z 4].

Mimo istnienia tych zapisów, poczucie bezkarności niektórych prześladowców wzmagą częsty brak zgłaszania przestępstwa przez ich ofiary oraz bierna postawa policji w zakresie ochrony tychże, co należałoby jeszcze w odrębnych przepisach dookreślić.

REFLEKSJA KOŃCOWA - O POTRZEBIE PROFILAKTYKI I EDUKACJI

Cyberstalking to jedna z form eskalującej za pomocą nowych technologii przemocy, powagi której wielu ludzi jeszcze do końca nie rozumie. Widać to przede wszystkim w grupie nastolatków i młodych dorosłych, którzy bardzo często publikują w mediach społecznościowych bardzo osobiste informacje, na kanwie których potencjalny cyberstalker może rozpocząć proces prześladowania. Sławomir Koziej przeprowadził w 2014 roku wśród kieleckich gimnazjalistów i ich rodziców badania na temat trzech wybranych zagrożeń w Internecie, a mianowicie hejtingu, sekstingu oraz cyberstalkingu. Pokazały one, że istnieje bardzo duża dysproporcja między rodzicami

a ich dziećmi w poziomie wiedzy o cyberprzemocy. Rodzice niestety nie zdają sobie do końca sprawy z tego, na co narażone są ich dzieci, korzystające z Internetu. Tylko co piąty rodzic w badaniach Kozieja deklarował znajomość zjawiska hejtingu, ponad połowa z nich (55%) nie do końca kojarzyła czym jest seksting, deklarując często, że jest to przeglądanie stron pornograficznych czy uwodzenie w Sieci i aż 57% z nich nie potrafiło odpowiedzieć na pytanie o to czym jest cyberstalking. Cyberstalking był także najmniej znanym zjawiskiem wśród badanych gimnazjalistów, na co wskazało aż 62% uczniów [13, s. 153-157]. Jak widać istnieje duża potrzeba edukowania społeczeństwa w zakresie rozpoznawania form cyberprzemocy oraz jeszcze większa w zakresie działań profilaktycznych, nakierowanych głównie na wykształcanie w młodych ludziach odpowiedzialności za umieszczane w cyberprzestrzeni informacje oraz zachowanie się w stosunku do innych internautów. Poważną rolę mogą w tym zakresie odegrać specjaliści informacji oraz pedagodzy i bibliotekarze, których warto przygotowywać już na studiach do krytycznego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

BIBLIOGRAFIA:

- [1]. BOCIJ Paul. Corporate cyberstalking: an invitation to build theory. „First Monday”. 2002 Vol. 7 No 11. [Online]. Tryb dostępu: http://firstmonday.org/issues/issue7_11/bocij/index.html [Dostęp: 08.09.2017].
- [2]. BOCIJ Paul. Victims of cyberstalking: An exploratory study of harassment perpetrated via the Internet. „First Monday”. 2003 Vol. 8 No 10. [Online]. Tryb dostępu: http://firstmonday.org/issues/issue8_10/bocij/index.html. [Dostęp: 08.09.2017].
- [3]. BURGESS Ann W. Contemporary issues. [W:] Practical aspects of rape investigation. A multidisciplinary approach. Eds. HAZELWOOD Robert R., BURGESS Ann W. New York 2001, s. 3-27.
- [4]. CHAMERNIK Jarosław. Przepęstwo stalkingu w regulacji kodeksu karnego. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria: Administracja i Zarządzanie”. 2013 Nr 99, s. 307-320.
- [5]. CYRKLAFF Magdalena. Jak mucha w sieci pająka... Zespół uzależnienia od Internetu oraz jego wpływ na psychofizyczne i społeczne funkcjonowanie człowieka [W:] Ekologia informacji w środowisku regionalnym. Red. TARASZKIEWICZ Beata. Słupsk 2012, s. 93-106.
- [6]. FRONCZAK Justyna. Stalking z perspektywy interdyscyplinarnej. „Białostockie Studia Prawnicze”. 2013 Z. 13, s. 147-158.
- [7]. GROTH Jarosław. Cyberstalking — perspektywa psychologiczna. „Forum Oświatowe”. 2010 T. 43 Nr 2, s. 85–98.

- [8]. HOŁYST Brunon. Cyberstalking as a form of cyberharassment. „Ius Novum”. 2015 Nr 2, s. 104-129.
- [9]. JĘDRZEJEWSKI Stanisław. Wstęp [W:] Nowe media a praktyki komunikacyjne. Red. POKORNA-IGNATOWICZ Katarzyna, JĘDRZEJEWSKI Stanisław, BIERÓWKA Joanna. Kraków 2013, s. 7-13.
- [10]. KOSIŃSKA Jolanta. Prawnokarna problematyka stalkingu. „Prokuratura i Prawo”. 2008 Nr 10, s. 33-47.
- [11]. KOWALSKI Robin M., LIMBER Susan P., AGATSTON Patricia W. Cyberprzemoc wśród dzieci i młodzieży. Przekł. WICHER Adam. Kraków 2010.
- [12]. KOZAK Stanisław. Patologie komunikowania w Internecie. Warszawa 2011.
- [13]. KOZIEJ Stanisław. (Nie)wiedza rodziców gimnazjalistów na temat zagrożeń internetowych. „Media i Społeczeństwo”. 2015 Nr 5, s. 153-160.
- [14]. MANIA Grzegorz, SZAFRAŃSKA Michalina. Ochrona przed stalkingiem w prawie polskim. „Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa”. 2011 Nr 3, s. 85-97.
- [15]. MELOY J. Reid. Stalking: an old behavior, a new crime. „Forensic Psychiatry”. 1999, Vol. 22 No 1, s. 85-99.
- [16]. Nowe media a praktyki komunikacyjne. Red. POKORNA-IGNATOWICZ Katarzyna, JĘDRZEJEWSKI Stanisław, BIERÓWKA Joanna. Kraków 2013.
- [17]. PYŻAŁSKI Jacek. Agresja elektroniczna dzieci i młodzieży – różne wymiary zjawiska. „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka”. 2009 Nr 1, s. 12-27.
- [18]. PYŻAŁSKI Jacek. Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży. Kraków 2012.
- [19]. PYŻAŁSKI Jacek. Polscy nauczyciele i uczniowie a agresja elektroniczna – zarys teoretyczny i najnowsze wyniki badań. [W:] Człowiek i uzależnienia. Red. JĘDRZEJKO Mariusz, SARZAŁA Dariusz. Pułtusk-Warszawa 2010.
- [20]. TOMASZEK Katarzyna. Stalker – psychologiczna charakterystyka sprawców przestępstw „uporczywego nękania”. „Studia z Psychologii w KUL”. 2012 T 18, s. 135-156.
- [21]. Wielki Słownik Polsko-Angielski. Oxford 2002.
- [22]. WOJTASIK Łukasz. Przemoc rówieśnicza z użyciem mediów elektronicznych – wprowadzenie do problematyki. „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka”. 2009 Nr 1, s. 7-11.
- [23]. YOUNG Kimberly, KLAUSING Patrice OSF. Uwolnić się z sieci. Uzależnienie od internetu. Katowice 2009.